

John-Arne Røttingen omorganiserer Forskningsrådet og innfører ny søknadsbehandling

Intervju med John-Arne Røttingen

Forskningsrådet vil opprette en felles postkasse for alle søknader om forskningsfinansiering. Rådet vil vurdere søknadene ut fra felles vurderingskriterier, med felles søknadsfrister og standardiserte søknadstyper. *Forskningspolitikk* har snakket med Forskningsrådets leder John-Arne Røttingen om endringene.

FOTO: MARTIN SKULSTAD

PER KOCH,
Forskningspolitikk

Du har satt i gang en omorganisering av Forskningsrådets virksomhet. Hva er det du ønsker å oppnå?

Vi vil se mer helhetlig på summen av midlene fra departementene som Forskningsrådet forvalter på vegne av samfunnet. Vi ønsker ikke å dele dem opp i for mange helt separate pengesekker og så forvalte dem uavhengig av hverandre.

Gjennom å se dem i sammenheng kan vi i større grad nå det flerdimensjonale målbildet som vi har: Vi skal bidra til høy vitenskapelig kvalitet, verdiskaping og omstilling i privat sektor. Vi skal løse samfunnsutfordringer og bidra til innovasjon i offentlig sektor. Selv om en budsjettkrone – eller en budsjettmillion – har et primærformål knyttet til ett av disse målene, eller et underpunkt under ett av dem, så er det

ofte slik at investeringer i forskning kan bidra til flere mål samtidig. Dette er på mange måter en porteføljeforvaltning av hele summen av våre investeringer.

Vi kan investere i de beste prosjektene, gitt mulighetene som ligger i søknadsmengden, og sett i lys av målbildet. Vi kan på mange måter se på dette som en investeringsplan. Slik Oljefondet har et investeringsmandat, møter vi en forventning uttrykt i summen av alle departementenes føringer. Vi må kunne sammenligne og vurdere kvalitet og verdi i prosjektsøknader på tvers i organisasjonen, og da må vi ha et mer samordnet og felles system for å vurdere prosjektene.

Det vi i praksis da gjør, er å etablere en felles søknadsbehandling, der vi standardiserer søknadstypene, slik at vi har færre varianter av søknadstyper. Vi standardiserer vurderingskriteriene på tvers av de konkurransearenaene vi har i dag – programmene og så videre. Så vil vi matche

dette opp mot budsjettmålene som finnes i programmer og aktiviteter i Forskningsrådet.

Betyr dette at søknader kan flytte på seg innenfor Forskningsrådet? Kan man flytte en søknad fra et program til et annet?

Det er det vi unngår. Dette var jo den store diskusjonen i forbindelse med Produktivitetskommissjonen og så mer konkret i områdegjennomgangen: Om man skal kunne flytte søknader fra frie åpne arenaer til programarenaer eller motsatt. Litt avhengig av hvordan man gjør det, vil det kunne skape en annen vektlegging av prioriteringene.

Det ville være en uheldig måte å gjøre det på, for da ble det satt opp som en interessemotsetning. Poenget nå er at søknadene kommer inn uavhengig av programmer. De vil bli vurdert av eksperter, så av paneler som ser helheten, og så vil de kunne bli vurdert ut fra relevans for de ulike budsjettformålene – det vil i praksis si programmene. En søknad vil ikke bli flyttet, men den vil kunne bli vurdert innenfor flere programmer. Søknadene maksimerer dermed sin sjanse for å få innvilgelse, hvis de treffer budsjettformålet og føringene i utlysningene.

Jeg ser muligheten for at dette kan føre til eierskapsproblemer ute i forskningsmiljøet →

“Vi har nå en liten, slank stab, men den vil ha et overordnet ansvar for å spille på områdene og sikre den helhetlige rådgivingen om forsknings- og innovasjonssystemet”

“Poenget nå er at søknadene kommer inn uavhengig av programmer”

“Men den viktigste endringen vi gjør er endringen i arbeidsform, som gjør at vi arbeider som ett forskningsråd snarere enn – og her spissformulerer jeg – et hotell for forskningsprogrammer”

Røttingen har fått med seg innovasjonsforskeren Mariana Mazzucato (i bakgrunnen) i Forskningsrådets nye internasjonale råd. Mer om det på nett.

ene, og da spesielt når det gjelder Fripro – dagens åpne konkurransearena der eliteforskerne kan få lov til å utfolde seg. Ut fra det du sier vil en søknad kunne bli vurdert for Fripro-midler, samtidig som den kan bli vurdert for et anvendt forskningsprogram.

Og litt avhengig av konkurransesituasjonen vil den kanskje ett år bli finansiert under Fripro-budsjettformålet og et annet år finansiert ut ifra et handlingsrettet program.

Kan dette få forskerne til å tenke mer taktisk, slik at de lager andre søknader i håp om å øke sjansen for å få midler?

Jeg tror ikke det er fravær av taktikk i dag. Jeg tror nok forskere i stor grad innretter sine søknader mot de muligheter som finansieringsinstitusjonene inviterer til. Jeg tenker nesten det motsatte, at den nye ordningen vil invitere til mindre taktikk og at vi klarer å få fram forskningsmiljøenes og fagmiljøenes sterke interesser, kompetanse og fortrinn og at de konkurrerer basert på dem.

Men i tillegg vil vi jo følge opp de intensjonene som ligger i de handlingsrettede og brukerstyrte programmene, og gi føringer der.

På den annen side møter du departementenes behov, mål og føringer. De vil gjerne se at midlene deres blir brukt etter formålene. Det er mål- og resultatstyring. Det er tellerkanter. Det er endeløs rapportering. Og det kan se ut som om du løsriver noen av disse midlene fra den vanlige linjen og inn i en større pott som blir vurdert ut ifra overordnede formål. Hvordan har dere tenkt å rapportere på dette overfor departementene?

Det er jo slik i økonomien at en million kan ikke brukes mer enn én gang. Det vil være to tilnærminger til rapporteringen. Den ene er rapportering i tråd med økonomireglementet. Vi vil til enhver tid vise hvor millionen fra for eksempel Olje- og energidepartementet er brukt til prosjekter.

Men samtidig vil vi vise frem de totale investeringene som treffer det budsjettformålet som OED har satt for den millionen. Det vil alltid være minst én million brukt på det formålet. Et prosjekt vil alltid treffe et budsjettformål og ofte treffe to og kanskje noen ganger tre eller fire.

Det kan være prosjekter som treffer både IKT, helse og åpen arena. Selv om de vant fram i åpen arena dette året, så vil de allikevel bli tatt med i prosjektporteføljen for IKT og bidra til å løse utfordringer på det feltet.

Så departementene er fortrolige med dette?

Så lenge vi kan gi en million pluss, så tenker jeg at de vil være fornøyd. Så lenge de kan styre oss gjennom tildelingsbrev og legge føringer for sine midler, så tenker jeg vi vil opprettholde tilliten. Så vil det alltid være en spenning mellom detaljeringsgraden i departementenes styring og vår tenkning om at jo mer detaljer, jo vanskeligere blir det å skape synergier på tvers av formål, og jo vanskeligere er det å sikre at vi investerer i de beste prosjektene. Der vil det være en *trade off*.

Så må vi naturligvis se på hva slags effekter prosjektene har. Departementene har i økende grad vært opptatt av det perspektivet. Men det tar det lengre tid å dokumentere.

Hvilke konsekvenser har dette for den interne organiseringen av Forskningsrådets virksomhet?

Dette kunne vi ha gjort uten å gjøre noen strukturelle endringer, men vi har foretatt noen slike endringer for å tilrettelegge for dette. Men den viktigste endringen vi gjør er endringen i arbeidsform, som gjør at vi arbeider som ett forskningsråd snarere enn – og her spissformulerer jeg – et hotell for forskningsprogrammer.

Cirka 10 prosent av våre medarbeidere vil flytte på seg mellom divisjoner. Staben blir delt, og noen blir flyttet mellom divisjoner.

I dette arbeidet gjør vi også en retenkning av vårt styresystem. Våre divisjonsstyrer skal først og fremst være gode hjelpere for at vi totalt sett bidrar til å nå de ulike målene som er satt for Forskningsrådet. Mandatene deres gjør dem målorienterte, men i dagens struktur gjør vi dem virkemiddelavgrenset. Vi arbeider nå videre med utviklingen av styresystemet og vil ha dialog med departementene om dette.

Jeg ser at dere erstatter divisjonslogikken med områder?

Det er et pedagogisk navneskifte for å tydeliggjøre at divisjonsstyret ikke er knyttet til den organisatoriske enheten. Så får vi se hvilket navn vi velger på sikt på det.

Det ser ut som du løsriver styrene fra divisjonene?

Ja, jeg løsriver styrene fra organisatoriske enheter i Forskningsrådet, slik at de kan ha oppgaver for mange av Forskningsrådets aktiviteter.

Vi vil i større grad skape en avhengighet mellom områdene, og mellom flere områder og et divisjonsstyres målsetting. Vi tydeliggjør at skal man levere godt i

Forskningsrådet, må man bidra til å levere på totaliteten i målbildet og ikke konsentrere seg om ett mål om gangen.

Du har definert et helt område for kommunikasjon. Men når det gjelder en funksjon som går på forsknings- og innovasjonspolitisk analyse, så innlemmer du det i et av de andre områdene – den gamle Vitenskapsdivisjonen. Kan du forklare hva du har tenkt her?

Dette er veldig forskjellige ansvarsområder, tenker jeg. Vi samler alle ressursene som har kommunikasjonsfaglig kompetanse. Hovedrollen til det området er det vi kan kalle *corporate communication*. Både intern og ekstern kommunikasjon om virksomheten Forskningsrådet og våre virkemidler og strategier. I tillegg så har de også et ansvar for å bidra til kommunikasjon med samfunnet når det gjelder nytten av forskning og innovasjon og skape en dialog om det. De skal motivere de unge generasjoner gjennom Nysgjerrigper, Forskningsdagene og bredt mobiliserende arbeid mot allmennheten.

I denne prosessen har jeg vært tydelig på at vi skal ikke ha en organisasjon med ett hode og mange bein og armer, for å si det på den måten. Vi vil integrere strategi og operativ virksomhet. Det betyr at vi har ikke noen egen strategisk enhet som er ansvarlig for policy-biten. Det er et integrert ansvar for områdene og avdelingene.

Men så har vi sagt at oppfølging av FoU-systemet i form av forskningsinstitusjoner legges til ett område. Det er naturlig at innovasjonspolitikken mot næringslivet ligger i ett område og innovasjonspolitikken rettet mot offentlig sektor i et annet.

Vi har nå en liten, slank stab, men den vil ha et overordnet ansvar for å spille på områdene og sikre den helhetlige rådgivningen om forsknings- og innovasjonssystemet.

Du og staben har fortsatt hovedansvaret for dialogen med departementene, etatsstyring og forsknings- og innovasjonspolitisk rådgiving.

Staben skal ikke gjøre alt dette alene, men koordinere på en kompetent måte.

Vi har også snakket med Røttingen om det nye internasjonale rådgivingsutvalget som skal hjelpe Forskningsrådet i dets strategiske tenkning. Blant medlemmene finner vi ressurspersoner som Andrew Wyckoff fra OECD, Sir Mark Walport fra det nye britiske forskningsrådet og Mariana Mazzucato, innovasjonsforsker og sentral rådgiver for EU-kommisjonen. Intervjuet finner du på nett: <http://fpol.no/international/>